Högskolan Dalarna

Arbetsmiljön för lärare i nätbaserad utbildning

Projektledare: Jan Svärdhagen, tfn 070-340 81 38

NYCKELORD

- ANVÄNDBARHET
- √ ARBETSORGANISATION
- BEMÖTANDE
- DELAKTIGHET
- FRISKVÅRD
- √ FYSISK ARBETSMILJÖ
- HOT & VÅLD
- HÄLSA
- √ IT - MÄNNISKA
- KARTLÄGGNING
- KONFLIKTHANTERING
- KRISHANTERING
- LEDARSKAP
- LÅNGTIDSSJUKA
- MEDARBETARSKAP
- √ MOBILT ARBETE
- NYCKELTAL
- REHABILITERING
- SAM - SYSTEMATISKT ARBETSMILJÖARBETE

Bakgrund

Högskolan Dalarna har under de senaste sju åren ökat sin nätbaserade undervisning markant. Fler än vad fjärde student studerar i dag på distans, vilket gäller hela landet. Detta har inneburit ändrade förutsättningar i lärarnas arbetsmiljö. Läraren går in i en för många okänd digital värld och möter studenter som kan befinna sig var som helst i världen. Dessutom ska läraren kunna behärska olika tekniska hjälpmedel och nya undervisningsmetoder, ofta på obekväma arbetstider för att kunna möta önskemål från studenterna.

Mål

Projektets mål var att med hjälp av en undersökning identifiera och åtgärda brister i den fysiska och psykosociala arbetsmiljön för lärare som arbetar med distansundervisning och därmed säkerställa en god arbetsmiljö samt minskad sjukfrånvaro och sjuknärvaro på grund av förändrade arbetsmetoder. Materialet ska även kunna användas för fortsatt forskning på området. Ambitionen på sikt är att utveckla en nationellt användbar metod för att undersöka arbetsmiljön för lärare i nätbaserad undervisning.

Metod

På initiativ av rektorn startades en undersökning i form av projektet Arbetsmiljön för lärare i nätbaserad undervisning. För att ringa in vilka områden enkätundersökningen skulle beröra bildades en fokusgrupp med fackliga företrädare och lärare som arbetade i nätbaserad undervisning. Följande områden identifierades:

- datorbundenhet (fysiska aspekter, tidskrävande, krav på att alltid vara tillgänglig)
- förändrad lärarroll (träffar sällan kollegor, anonyma studenter, krav på teknikkunskap och ny pedagogik)
- arbetstidsavtal (nätbaserat lärande kräver mer administration, svårt beräkna tiden, saknas riktlinjer för detta)
- rättssäkerhet och upphovsrättsfrågor (vem äger digitaliserat material, vilken rätt har arbetsgivaren att använda materialet)

En enkät togs fram med hjälp av en extern konsult, som även genomförde föreberedande individuella djupintervjuer med lärare. Enkätundersökningen genomfördes i april 2008 och gick ut till samtliga lärare inom Högskolan Dalarna med frågor kring fysiska faktorer i arbetsmiljön, stress, arbetskrav, rollförväntningar, kontroll i arbetet, skicklighet i arbetet samt social interaktion. Enkäten tog även upp jämförelser mellan undervisningsformer och lärarnas synpunkter på den egna arbetssituationen.

Resultat

De lärare som arbetar med nätbaserad utbildning drabbas eller riskerar att drabbas av fysiska och stressrelaterade besvär i högre grad än lärare som undervisar på campus. I den fysiska arbetsmiljön identifierades ergonomiska brister, till exempel att man sitter fel och alltför länge åt gången utan att röra sig samt otillräckligt anpassade lokaler/arbetsplatser och teknisk utrustning. Risker som uppmärksammades i den psykosociala arbetsmiljön är bland annat för stor arbetsmängd i förhållande till tiden, stora variationer i arbetsmängd över året samt svårighet att skilja på arbetstid och fritid. Här fanns även ensamarbete och brist på sociala

Högskolan Dalarna

FORTSÄTTNING FRÅN FÖREGÅENDE SIDA

kontakter, splittrad arbetssituation med många administrativa uppgifter samt för litet stöd från närmaste chef.

Följande framgångsfaktorer identifierades:

- uttalat stöd från högsta ledningen i utvecklingen av nätbaserad undervisning
- tillgång till stor variation av modeller för nätbaserad undervisning
- högre grad av samordnad kommunikation
- bra tekniskt och administrativt stöd
- stort kollegialt stöd
- lärare, från professorer till adjunkter, undervisar på distans
- bibliotek arbetar för att skapa goda förutsättningar för nätbaserad undervisning

Avsikten är att resultatet från undervisningen ska återkopplas till lärarna vid högskolan, leda till förbättringar i arbetsmiljön och spridas vidare med hjälp av projektgruppen.